

služb vestno ozirati na to, je li znanje obeh deželnih jezikov dejansko potrebno. V principu naj zna pač vsak uradnik oba dež. jezika, a treba tega ni. Kar je določil Badeni glede uradovanja pri drž. blagajnicah, pri poštnih in brzojavnih uradih, glede uradovanja z vojaškimi oblastvi in žandarmerijo ter glede uradovanja s centralami, ostane v veljavi. — Vlada je s temi naredbami znatno in bistveno utesnila določbe Badenijevih naredb in malone v vseh ozirih ustregla nemškimi zahtevam. Vzlic temu so Čehi z novimi jezikovnimi naredbami kolikor toliko zadovoljni, oglašajo se pa nemški časopisi in poslanci drug za drugim ter jih zavračajo skoraj prav tako odločno kakor Badenijeve. Na čelu vsem stojita seveda „Ostdeutsche Rundschau“ in „Bohemia“, potem „Grazer Tagblatt“, „Deutsche Zeitung“, „Deutsches Volksblatt“ in tudi „Neue Fr. Presse“. Najodkritosrčnejši je posl. dr. pl. Hohenburger, ki piše, da Nemci ne smejo odnehati prej, da se proglasi nemščina zakonskim potom državnim jezikom.

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

Dež. zbor kranjski je v minolem zasedanju sklenil, sklicati enketo, katera naj reši vprašanje, kaže-li ustanoviti dež. zavarovalnico proti požaru itd. Stvar je gotovo važna in zasluži, da izpregovorimo o njej. To bode najlaglje mogoče, ako si najprej ogledamo poročilo, katero je v tej stvari predložil dež. odbor.

V 14 seji dné 8. februarja 1896. l. je sklenil deželni zbor o nasvetih, s katerimi se je priporočala ustanovitev deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živinskim boleznim, da naj deželni odbor o tej zadevi poizveduje ter o tem poroča. Istotako je visoki deželni zbor povodom obravnavanja § 11. letnega poročila deželnega odbora sklenil, da naj deželni odbor v prihodnjem zasedanju v posebnem poročilu prijavi uspeh svojega dotičnega poizvedovanja.

V seji dné 11. julija 1896. l. dodatnega zasedanja pa je deželni zbor še sklenil, da se naroči deželnemu odboru, naj se, predno se spusti v meritorno reševanje predloga poslanca dr. Žitnika in tovarišev gledé ustanovitve deželne zavarovalnice z neobligatornim zavarovanjem obrne

a) do c. kr. osrednje statistične komisije na Dunaji s prošnjo, da mu dpošlje statistični material o škodah po toči, živinskih boleznih in požarih v vojvodini Kranjski v petnajstletni dobi od leta 1880. do 1895;

b) da prosi c. kr. zavarovalni urad pri visokem ministerstvu za notranje zadeve na Dunaji, naj bi mu izrazil o tem svoje mnenje.

V smislu tega naročila se je deželni odbor obrnil do c. kr. deželne vlade, da blagovoli izposlovati pri visokem c. kr. ministerstvu za notranje stvari, da njegov zavarovalno-tehniški urad prijavi svoje mnenje o namerovani ustanovitvi deželne zavarovalnice z neobligatornim zavarovanjem proti požarom, toči in živinskim boleznim.

Ob enem je bila naprošena tudi c. kr. statistična centralna komisija, naj dá na razpolago statistične podatke

o škodah po požaru, toči in živinskih boleznih v vojvodini Kranjski v dobi od 1880. do 1895. leta.

Na to je deželni odbor prejel od c. kr. deželne vlade sledeči odgovor:

„Ministerstvu za notranje stvari se vidi prizadevanje kranjskega deželnega zbora glede ustanovitve deželne zavarovalnice iz narodnogospodarskega stališča jako važno ter je pripravljeno, dotična pripravljala dela deželnega odbora kranjskega po svojem zavarovalnotehničnem uradu kolikor mogoče pospeševati. Kranjski deželni zbor pa je prav spoznal, da se imajo take naprave ustanoviti na kar največ zanesljivi podlagi. Deželni odbor se torej pozivlje, da najpred omenjeno izjavo statistične centralne komisije predloži ministerstvu, kakor tudi načrt pravil, potem pa bo zavarovalnotehnični urad, če le zadostujejo predloženi pripomočki, brez odloga pretresoval ta projekt v zavarovalno-tehničnem oziru.“

Tudi c. kr. statistična centralna komisija je drage volje sestavila dotične podatke, ki so razvidni v priložene tabeli. Deželni odbor je izplačal honorar 100 gld., ki je bil priznan uradniku statistične centralne komisije, ki je izvršil to delo.

Iz teh podatkov se razvidi, da se je zavarovanje proti požaru na Kranjskem, vsaj kolikor se dá to sklepati iz razmerja poškodovanih in ob enem zavarovanih poslopij, precej pomnožilo. Nasprotno pa je zavarovanje proti toči v naši deželi popolnem zaostalo. Glede poškodb po toči razvrščena so okrajna glavarstva po poprečni velikosti škode vsled toče v teh petnajstih letih ter je bil Krški okraj, zaznamovan za I, v navedeni dobi najbolj. Radoljiški okraj pa, zaznamovan z XI., po toči najmanj poškodovan.

Deželni odbor se je obrnil tudi do deželnih odborov onih dežel, v katerih obstoje deželne zavarovalnice, namreč na Solnograškem, Zgornje-Avstrijskem in Tirolskem.

Tudi ti so dobrohotno ugodili prošnji ter poslali svoja pravila, računске zaključke in druga pojasnila.

Iz dopisov deželnih odborov omenjeno bodi iz solnograškega (dež. odb. št. 7588 l. 1896), da se ondotna deželna zavarovalnica bavi le z zavarovanjem poslopij in premičnin.

Zgornjeavstrijska vzajemna deželna zavarovalnica proti požaru (dež. odb. št. 8464 l. 1896.) obstoji že od leta 1811. Do konca 1876. leta zavarovala je le poslopja, zdaj pa zavaruje tudi premakljivo blago vsake vrste. Vzlic gotovo veliki konkurenci drugih akcijskih zavarovalnih društev, katera na Zgornje Avstrijskem skozi dvajset let nenavadno delujejo ter na stotine stalnih agentov prehodi to deželo in vzlic temu, da je v deželi mnogo majhnih kmetskih zavarovalnic, vendar zgornjeavstrijska zavarovalnica po poročilu zgornjeavstrijskega deželnega odbora vedno bolj napreduje. Letne premije za zavarovanje poslopij se večinoma pobirajo po c. kr. davčnih uradih.

Na Tirolskem (dež. odb. št. 10.734 l. 1896.) ste dve vzajemi zavarovalnici proti požaru; ena za poslopja,

druga za premičnine. Obe društvi se raztezata na Tirolsko ozemlje in na sosednjo deželo Predarlško, kakor tudi vsled najvišjega odobrenja na sosednjo suvereno kneževino Lichtenstein. Deželna zavarovalnica je bila že 1825. l. ustanovljena.

Obe zavarovalnici sta spremenili svoja pravila, pri vseh teh premembah pa je obema le eno temeljno pravilo nespremenjeno ostalo, namreč povračevanje cele škode do zahtevane zavarovalne vrednosti in le temu glavnemu vodilu se imate deželni zavarovalnici proti požaru v prvi vrsti zahvaliti, da polagoma nadvladujete zasebna zavarovalna društva, ki so ustanovljena na temeljnu le razmernega povračila škode ter morejo samo vsled tega izvrševati zavarovanje proti navidezno cenejšim premijam.

Kot najvažnejše spremembe na Tirolskem je omeniti ;

1. Vpeljava nevarnostnih razredov, po katerih morajo zavarovanci vplačevati prispevke ;

2.) večja stanovitost letnih premij s tem, da se je 1891. l. vzela za podlago poprečna letna potrebščina in poprečna razredna vrednost desetih let; do leta 1891. pa je bila vsakoletna premija odmerjena le po razmerji stroškov dotičnega leta in po razredni vrednosti koncem leta. Vsak, ki pristopi k temu zavodu, mora po pravilih že pri vsprejemu prispevati s pristojbino 20 kr. za vsakih 100 gld. zavarovalne vrednosti, kateri znesek gre v posebni zaklad za predujeme.

Tirolske zavarovalnice ves čas svojega obstanka še niso zahtevale nobene podpore iz deželnih sredstev, ampak so vedno same mogle izplačevati vso, tekom leta po požarih napravljeno škodo.

Vzlic temu, da vedno nastajajo nova zasebna zavarovalna društva, ki tudi na Tirolskem konkurencu delajo, vendar obe deželni zavarovalnici proti požaru dobro napredujete ter dobivate nove naročnike sosebno vsled vpeljave sistema nevarnostnih razredov in pa vsled nastavljenja zaupnih organov, tako da se je število zavarovanj za poslopja in istotako posojilni zaklad tega zavoda, odkar so se vpeljali omenjeni nevarnostni razredi, četvero pomnožil, čeravno je imel poslednji v tekočem desetletji po večkratnih hudih udarcih vsled le poprečne odmere dokladnega prispevka občutljivo izgubo.

Na zvnaj zastopajo zavod :

- a) c. kr, davčni uradi,
- b) v Inomostu in Tridentu magistrat,
- c) v nekaterih okrajih lokalnih komisij agentje, katere imenuje deželni odbor v pomoč ondotnim c. kr. davčnim uradom; agenti dobivajo le za vsako novo zavarovanje ali za zvišanje po 30 kr.

Vsakoletno pobiranje dokladnih prispevkov za oba zavoda je po pravilih izročeno občinam, katere — oziroma njih organi, ki doklade pobirajo, — dobivajo za to delo provizijo po $2\frac{1}{2}\%$ v resnici sprejetega in lokalni komisiji za požarno zavarovanje izročene zneska.

Za opravljanje vnanjega posla, kakor cenitev večjih poškodb po požaru, uvrščenje obrtnih poslopij in ognjenovarnejših skladišč v razrede, nastavljeni so še trije posebni

komisarji kot deželni uradniki z užitki njihovega IV. in VI. činovnega razreda.

Pregledovanje in vknjiževanje vseh računskih vlog izvršujočih organov, pretresovanje in reševanje sklenenih zavarovalnih pogodb, ugotovljenje povračil za poškodbe po požaru, sestavljanje letnih obračunov obeh zavarovalnic in po računskih sklepov itd. preskrbuje deželno knjigovodstvo.

Glede povratne odškodbe deželnih zavarovalnic proti požaru je tirolski deželni odbor že večkrat obravnaval z zavarovalnimi društvi.

Ta društva pa so vedno stavila take pogoje, da se deželna zavoda nista mogla spuščati v pravilno sklenitev pogodbe o prevratne zavarovanji. Ta okolnost in pa dalje tudi to, da je predujemni zaklad, vsaj oni zavarovalnice za poslopja, že toliko močan, da more prenašati tudi občutljive udarce, napotilo je tirolski deželni zbor 1893., l. da se pod do sedaj stavljenimi pogoji ne spušča v povratno zavarovanje, temveč toliko bolj skrbi za izdatno utrditev predujemnih zakladov z daljnimi dokladami za vsak slučaj.

Meseca decembra 1897. leta ustanovil je tudi dolenjeavstrijski deželni zbor deželno zavarovalnico za požare, ki je začela takoj poslovati. Iz poročila in naveta deželnega zbora se navaja, da se je za prve potrebščine deželne zavarovalnice proti požarom dal na razpolago brezobresten ustanovljen zaklad 50.000 gld., ki se ima po pravilih povrniti. Istotako se je za pokrivanje morebitnih obratnih primanjkljajev, ki se ne morejo poplačati iz varnostnih zakladov zavoda, dovolil zavarovalnici brezobresten kredit 500.000 gld., ki pa se ima po pravilih povrniti.

Vsi do sedaj navedeni zavodi smatrati so za podjetja dotičnih dežel ter nimajo nasproti zasebnim zavarovalnicam nikakih prednostnih pravic.

(Dalje sledi.)

Kako pokončevati krvavo uš?

(Konec.)

3. Na mestu apnenega beleža rabimo tudi lahko lug iz lesnega pepela, to je, enak lug, kakoršnega rabimo za perilo. Mažo je izvrševati prav tako, kakor z beležem. Nekateri priporočajo, naj se v lugu spusti nekoliko ilovice, da dobimo nekoliko gostejo raztoplino, s katero namažemo ali poškopimo drevo, V noveji dobi so z dobrim uspehom rabili tako mazilo na Nemškem.

Namestu pepela vzamemo tudi lahko raztoplino 3 odstotkov kristalizovane sode, kateri je dodati še enkrat toliko živega ali dvakrat toliko ugašenega apna, da postane tekočina močnejša.

4. Nekateri sadjerejci so z dobrim uspehom rabili 2 dela tabačnega izvlečka 100 delih vode, koji so dodali

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

(Dalje.)

Opetovano so se stavili v državnem zboru nasveti, da bi se zavarovanje proti požaru uredilo in deželam prepustilo, pri čemer bi se jim po državnem zakonu prisodil monopol z obligatornim prisilnim zavarovanjem.

Vsled teh opominov je c. kr. vlada predložila v XIII. zasedanji vladno predlogo z načrtom zakona o zavarovanji poslopij proti požaru, s katero predlogo ista označuje svoje stališče v tem prevažnem vprašanji. V svojih pojasnevalnih opazkah k načrtu zakona gledé zavarovanja poslopij proti požaru omenja vlada, da se je že zdavno pojavila želja za zakonito uravnavo zavarovalstva. Toda ta želja, katerej se mora kar naravnost priznati popolno opravičenje, se do sedaj zaradi prav izvanrednih težavnosti ni uresničila, ker so spodleteli vsi poskusi, da bi se zavarovalni donos glede vseh zavarovalnih oddelkov enotno uredil.

Razvoj zasebnega zavarovanja ima kot posledico posebno markanten nedostatek, da se zasebna društva, kar je naravno, v prvi vrsti pečajo s takozvanimi dobrimi riziko, na zavarovanje manj vrednih ter večinoma tudi že vsled tega bolj ognjenevarnih poslopij se pa ali celo nič ne ali pa vsaj nezadostno ozirajo; to pa je vsekako na kvar narodnemu gospodarstvu in blagostanju. Prava zavarovalna politika mora meriti na to, da z nekako izravnavo vplačevanja premij postane zavarovanje kolikor mogočo splošno ter pristopno tudi tistim krogom, za katere je tako rekoč njih obstanek odvisen od tega, če so takrat, ko jih zadene požar, zavarovani ali ne.

V nekaterih deželnih zborih se je poskusilo, po posameznih deželah vpeljati prisilno zavarovanje poslopij proti požaru ter s tem pričeti preustrojbo, ki bi se v smislu sklepov posameznih deželnih zborov imela dovršiti z ustanovitvijo deželnega monopola za zavarovanje poslopij.

To prizadevanje deželnih zborov pa je spodletelo, ker so sprevidili, da se, predno se ustanove deželni zakoni, brezpogojno mora izdati državni zakon, ki bi bil podlaga deželnemu zakonodajstvu; kajti razmere, ki jih je tukaj urediti, segajo mnogotero v stroke, ki po državnem zastopu spadajo v pristojnost državnega zakonodajstva.

Vsled tega je bila tudi vlada prisiljena, nasproti državnemu zboru baviti se s tem vprašanjem. Povod vladni izjavi v tej zadevi je dala obravnava o poročilu, ki ga je predložil zavarovalni odsek vsled nasveta poslanca grofa Wurmbanda, da naj se z državnim zakonom ustanové načela za uravnavo zavarovanja proti poškodbam po požarih potom deželnih zakonov.

V svojem načrtu zakona poklada vlada težišče na uravnavo zavarovalne pogodbe in pa na ustanovitev do-

ločnih pravil za poslovanje vzdržujoč koncesijske pravice obstoječih zavarovalnih društev proti požaru, torej ne misleč na prisvojitve monopola za zavarovanje proti požarom,

Ustreza željam več deželnih zborov in pa uvaževaje, da v posameznih kronovinah zakonita določila privatno pravne vsebine morda ne bi zadostovala za v istini uspešen razvoj zavarovalstva proti požarom, vsprejela je vlada kot podlago nadaljnemu razvitku požarnega zavarovalstva pôtom deželnega zakonodajstva v načrt tudi določila o prisilnem zavarovanji nepremičnin proti požarom. Deželnim zborom je torej na prosto voljo dano, da sklenejo prisilno zavarovanje, kar pa pač treba temeljito prevdariti, ker na prisilno zavarovanje, ne da bi dežela imela monopol, malone misliti ni.

Načrtani zakon ustanavlja v I. poglavji splošna določila, v II. poglavji določila o tem, kedaj in kako nastane in neha zavarovanje, o pravicah in dolžnostih, nastalih vsled zavarovanja, o cenitvi zavarovalnih predmetov in povračilu škod, ki jih je učinil požar in nadalje določila poslovanji zavarovalnic in o nadziranji požarnega zavarovalstva; III. poglavje se peča s prisilnim zavarovanjem in IV. poglavje obsega kazenska določila.

Na podlagi teh poročil je sklenil deželni odbor v svoji seji dne 13. julija tek. l., da naj se vrše nadaljne pvoizvedbe v tem vprašanji.

V namen, da se doseže kolikor mogoče popolen pregled o obsegu požarnega zavarovanja v deželi, smatral je deželni odbor, da bi bilo največje važnosti, ako bi se napravil splošen kataster vseh hišnih in gospodarskih poslopij, kolikor jih je na Kranjskem.

Zaradi tega so se vsa županstva s pojasnilno okrožnico (dež. odb. št. 6971. l. 1897.) pozvala, da sestavijo kataster vseh v dotični občini nahajajočih se hišnih in gospodarskih oziroma obrtnim namenom služečih poslopij ter da glede vsakega posameznega poslopja navedejo vrednost in povedo, ali je krito s slamo, z opeko, ali s škrli. Istotako se je občinam priporočilo, da prijavijo, ali in za kolike zneske so tačas že zavarovana posamezna poslopja.

Res je, da so občine vsled tega imele precej posla, vendar so pa le na podlagi takih pripomočkov mogoči nadaljni ukrepi, kajti vsekako gre tu za imenitno narodnogospodarsko zadevo, ki je v jako tesni zvezi z deželnimi interesi.

V svoje veliko zadoščenje je deželni odbor sedaj v položaji poročati, da so izvzemši 15 občin (in sicer mesto Ljubljana, Podzemelj, Vinica, Blagovica, Sv. Katarina, Višnja gora, Videm, D. M. v Polji, Spodnja Šiška, Planina, Prečna, Britof, Knežak, Ustje in Gorje) vse druge občine izvršile znamenito delo in doposlale deželnemu odboru dotične izkaze; nekateri so sestavljeni tako, da so vredni največjega priznanja, dokazujejo pa tudi jasno, da so občine same prepričane, kako silno važno je to vprašanje. Tako sta se malone dve tretjini občin, predlagaje svoja poročila, naravnost izrekli za ustanovite v

deželne zavarovalnice. Bogato gradivo se je izročilo deželnemu knjigovodstvu, da se pregledno sestavi. Iz nastopnega izkaza je razvidna približna vrednost vseh hišnih in gospodarskih in pa obrtnih poslopij na Kranjskem in istotako visokost sedanjega zavarovanja. Ker je v poročilih tudi izkazana kakovost streh, ali so poslopja trdo ali pa s slamo krita, mogoče je tudi v tem oziru postaviti približen račun.

Kar se tiče škod po toči, omenjajo se že v tabeli, katero je podala c. kr. statistična osrednja komisija. Po pravici pravi omenjeni urad, da je zavarovanje proti toči na Kranjskem še popolnoma nerazvito, kajti komaj pol odstotka po toči prizadetih strank je zavarovanih. Kako velike so te škode, ki — lahko rečeno — tekom nekaterih let naraščajo na prav ogromne svote, vidno je tudi iz tiste tabele, katera navaja, da so leta 1880. znašale na Kranjskem 1,306.200 gld. Poprečno so v 16 letih od 1880. do 1895. l. znašale škode po toči vsako leto 411.143 gld., torej skoro pol milijona. Ta vsota pač dokazuje, kako silno važno bi bilo temeljito raziskavanje, na kak način bi bilo mogoče v bran postaviti se proti tej silni kalamiteti.

Dosedaj so se sicer nekatere zavarovalnice pečale tudi z zavarovanjem proti toči, pa vzlic visokim, skoro ogromnim premijam komaj in komaj izhajajo. Žal, da je prav naša dežela, posebno Dolenjska s svojimi vinogradi, katerih obdelovanje stane toliko dragega denarja, ena tistih krajin, ki imajo posebno hudo in pogosto trpeti po toči. Vsled tega bi od dežele upravljena zavarovalnica proti toči sploh mogla le za jako visoke zavarovalne premije nuditi našim kmetovalcem priliko, da zavarujejo svoje pridelke proti toči.

Neizogibno potrebna so gledé omenjene zavarovalne stroke še nadaljna temeljita raziskavanja in nabiranje nadaljnjih statističnih podatkov, in le ako bi bili vsi kmetovalci zakonitim potom zavezani, da zavarujejo svoje poljske in vinske pridelke proti toči, bilo bi pričakovati kaj uspeha, kajti škoda, če se porazdeli na mnoge posestnike, ne razdeva blagostanja posamezniku, dočim je očitno v nevarnosti in mnogokrat ugonobljen gospodarski obstoj nezavarovanega poškodovanca. Prav to je pri zavarovanju največ vredno, da se postavi množica oseb skupno v bran proti škodam, ki jih povzročujejo razni dogodki na imovini posameznih oseb, ker se te poškodbe razdele na več slučajev, v katerih sicer preti ista nevarnost, pa se v resnici ne pripeti. Le na ta način bi se v naši deželi s plačevanjem ne previsokih premij moglo vresničiti zavarovanje proti toči, da se pokrije poprečna škoda, ki jo napravlja leto za letom toča v skupni svoti skoraj pol milijona goldinarjev s precej znatnimi stroški za cenitev škode vred. Da bi kmetske gospodarje pri tem zadela znatna obremenitev, je pač očitno, posebno če se pomisli, da skupni zemljiški davek na Kranjskem znaša približno 600.000 gld.

Uvaževanje teh okolnosti je napotilo deželni odbor, da za letos ni nadaljeval pripravljalnega dela, da bi stavil

nasvet za ustanovitev zavarovalnice proti poškodbam po toči.

Kar se tiče nasveta za ustanovitev deželne zavarovalnice za živino dobil je deželni odbor od c. kr. deželne vlade po okrajnih glavarstvih vposlana poročila (dež. odb. št. 10169. l. 1897), v katerih so po občinah razkazane izgube živine vsled kužnih bolezni. Iz teh poročil sestavil se je nastopni izkaz izgube porabnih domačih živali vsled kuge v dobi od 1880. do vštetega 1895. leta:

Izgube:

Leta od 1880. 1895.	Pri konjih vsled smrkavosti	Pri govedih vsled vraničnega prisada	Pri govedih vsled kuge na gobcu	Pri prešičih vsled vraničnega prisada	Pri prešičih vsled rdečice
Mesto Ljubljana	9	5	—	1	29
Ljubljanska okolica	19	512	1	64	1183
Postojna	13	93	20	—	48
Črnomelj	28	90	—	—	57
Kočevje	23	133	3	—	99
Krško	71	141	—	—	1065
Kranj	2	45	—	—	47
Logatec	21	134	14	—	278
Litija	7	8	—	—	90
Radoljica (le za zadnjih 5 let)	—	22	—	—	127
Kamnik (za 8 let)	1	9	—	—	42
Novomesto	18	54	—	—	184

Je-li ta izkaz popoln ali ne, to pustimo nedoločeno, ker tudi oblastvom ni lahko mogoče, poizvedeti za vse kužne slučaje, kajti prebivalstvo še žalibog se ni prepričalo, kako velike narodno-gospodarske vrednosti je, da se vsak sumljiv slučaj takoj prijavi, ker se s tem večkrat takoj spočetka more zatreti kuga, ki bi sicer vtegnila biti pogubonosna.

(Dalje sledi.)

Thomasova moka.

V starem prepornem vprašanju o vrednosti in o uplivu v vodi raztopljive fosforjeve kisline superfosfatove in v citratu raztopljive fosforjeve kisline Thomasove

Politični pregled.

Državni zbor. — Prva seja je bila dne 21. t. m. že v tej seji se je pokazalo, kakšen veter piha. Wolf in Schönerer sta zmerjala predsednika na najpodlejši način. Predsednikom je bil izvoljen dr. Fuchs, član nemške katoliške ljudske stranke. Ministerski predsednik grof Thun se je poslanski zbornici predstavil s kratko izjavo, v kateri je apeloval na vse stranke, naj mu pomagajo rešiti njegovo nalogo, napraviti red v parlamentu in obnoviti nagodbo z Ogersko. Rekel je tudi, da bo vlada vsem narodom pravična in da bo z raznimi reformami skušala pomoči obrtnikom in kmetovalcem. Tako revnega programa se niti v kaki srednjeamerlški republiki ne upa razviti vlada. Zbornica je sklenila, da se o tem programu otvori debata.

Predsedništvo poslanske zbornice. — Bivša predsednika Abrahamowicz in Kramar sta se morala umakniti. V zadnjem zasedanju sta šla v boj po naročilu in v imeni desnice, kar sta odredila, tega nista storila iz svoje inicijative, ampak dogovorno z desnico in z ministerskim predsednikom grofom Badenijevem, sedaj pa ju je desnica iz strahu pred opozicijo vrgla raz krov in volila novo predsedništvo. V slovenskih krogih je to postopanje navzlic simpatijam za člane novega predsedništva obudilo opravičeno ogorčenje. Novo predsedništvo je sestavljeno tako-le; dr. pl. Fuchs (član nemške katoliške ljudske stranke) predsednik, dr. Ferjančič I podpredsednik, Lupul (član rumunskega kluba) II. podpredsednik.

Štajerski veleposestniki in minister Bärnreither. — Ostra izjava štajerskega veleposestva proti Thunovemu ministerstvu je uspeh neumornega hujskanja dež glavarja grofa Attemsa, grofa Stürgkha, barona Moscona in barona Hackelberga. Veleposestniki bi bili morda sklenili sicer nekoliko rezervirano, a vendar Thunovemu ministerstvu kolikor toliko prijazno izjavo, a ti štirje aristokrati so toliko časa ščuvali, da so se jim drugi udali.

Nemške stranke in vlada. V minolelem zasedanju so bili nemškoliberalni veleposestniki, nemški nacionali, nemški naprednjaki, krščanski socialisti in strančica Mauthnerjeva trdno združene. Grofu Thunu se je posrečilo, to jedinstvo razgnati in vse stranke so bile pripravljene, opustiti obstrukcijo. Ta uspeh so grofu Thunu pokvarili zaupni možje nemškonacionalne kateri so naročili nemškonacionalnemu poslancem, da morajo tirati obstrukcijo. Poslanci so se udali, a na obstrukcijo menda ne mislijo resno. Vzgl. temu je situacija za vlado sedaj neugodnejša, kakor je bilo še pred kratkim. V nemški kat. ljudski stranki je nastal razpor. Najbrž izstopijo tirolski poslanci iz te skupine.

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

(Dalje.)

Vsakdo mora pripoznati velik pomen zavarovanja živine, sosebnost v naši deželi, kjer je živinoreja toliko važna stroka našega narodnega gospodarstva. Po uradnem štetju leta 1890. ima naša živina približno sledečo vrednost:

I. Konji:

a) pod enim letom starosti: 1163 glav po 50 gld.	58.150 gld.
b) nad enim letom do porabne starosti: 1353 glav po 80 gld.	108.240 „
Odnos	166.390 gld.

Prenos	166 390 gld.
c) plemenskih kobil 1886 glav po 100 gld.	188.600 „
d) delovnih kobil 8520 glav po 80 gld.	681.600 „
e) žrebcev 522 glav po 200 gld.	104.400 „
f) skopljencev 10.327 po 9 gld.	929 430 „
skupaj 23.771 konj v skupni vrednosti	2.070.420 gld.

II. Goveda:

a) mlade živine pod enim letom 27.122 glav po 30 gld.	813.660 gld.
b) bikov nad enim letom starosti 3856 glav po 50 gld.	192 800 „
c) telic nad enim letom starosti še ne brejih 19.969 glav po 50 gld.	997.450 „
d) brejih telic 9473 glav po 70 gld.	663 110 „
e) krav 84.720 glav po 80 gld.	6.778.320 „
f) volov 82 464 „ „ 100 gld.	8.246 400 „
skupaj 227.613 goved v skupni vrednosti	17.691.740 gld.
III. Ovce: 53.462 glav po 7 gld.	374.234 gld.
IV. Koze: 8418 glav po 6 gld.	50 508 „
V. Prešiči: 94 985 glav po 20 gld.	1.899.700 „
Skupna vrednost živine	22.086.602 gld.

Da tako narodno premoženje zasluži najskrbnejšega varovanja in torej tudi zavarovanja, pač ni še dalje pojasnovati.

Nasledki izgube in nesreč v hlevu so toliko občutljiveji, kolikor večja je denarna vrednost za kmetijstvo koristnih živali. Tudi v naši deželi smemo govoriti o napredujoči, bistveno se izboljšujoči živinoreji in to sosebnost na Gorenjskem, kjer se je v živinoreji pokazal že tolik napredek, da nahajamo tamkej istovrstno živinsko pasmo, ki je glede porabne vrednosti močno enaka belanski govedi, ter se z veseljem more potrditi, da je kralj. hrvatska deželna vlada že veliko živine za pleme nakupila na Gorenjskem. S požlahnitvijo naših živinskih plemen raste tudi potreba zavarovanja, kajti tudi pomanjkanje zavarovalnih zavodov se mora brezdvomno prištevati med one zapreke, ki branijo kmetskemu gospodarju omisliti si boljše in večvredne plemenske živine, ker se z isto razpostavi veliko večjemu riziko kot pri manj vredni živinski pasmi.

Tudi še druga okolnost govori za ustanovitev živinskih zavarovalnic; to je namreč vedno bolj se razvijajoča vredba živinskega zdravstva, zakonodajstva o živinskem zdravstvu in pa dosedanje zatiranje živinske kuge od države. S tem se je pot za splošno zavarovanje živine znatno zravnila; omenjena bodi tu le pljučna kuga, katera je v severnih kronovinah neizmerno škodo napravila ter je večkrat tudi bila vzrok, da je bil naši izvozni živini zabranjen ustop v ptuje države (Nemčijo, Švico).

Z državnim zakonom leta 1892., drž. zak. št. 142, se je pa posrečilo, pljučno kugo skoraj popolnem vstrebati. To delo se je pričelo in izvršilo z največjo strogostjo vsa za pljučno kugo obolela goveda je bila pobita ter je bilo v dobi od 10. oktobra 1892. do konca 1894. leta uničenih 18.635 glav v cenilni vrednosti 2,742.988 gld., za kar se je po pogodbi izplačalo iz državnega zaklada 1,558.786 gld. odškodnine. Temu postopanju pa se je zahvaliti tudi, da je pljučna kuga v Avstriji skoraj popolnem ponehala.

Čeravno je narodno-gospodarska korist vredjenega živinskega zavarovanja popolnem očividna, se je vendar treba ozirati na več okoliščini, osled katerih je deželno zavarovanje živine ne malo obtežljivo in ki jih je treba dobro premisliti.

Znamenita in za rešitev tega vprašanja zelo mero-dajna je razlika med zavarovanjem proti toči in med živinskem zavarovanjem, katera obstoji v tem, da se v prvem slučaju nezgoda ne more odvrniti, dočim pri živini, v kolikor ne nastanejo gotove hitro odločilne kužne bolezni, ne le skrbna in dobra postrežba ter krmenje in pa skrb za pravočasno zdravljenje more odvrniti nesrečo, temveč se take nesreče tudi iz dobičkarskega namena kar naravnost morejo prouzročiti.

Živinsko zavarovanje pridržuje si vsled tega posebne naredbe, da varuje svoje člane pred lahkomišljenostjo in prevaro in iz tega tudi sledi, zakaj se iz ene strani toliko kmetskih gospodarjev — in med temi posebno premožnejši, kateri morejo dati svoji živini boljšo strežbo, — pomišljuje udeležiti se kake živinske zavarovalnice, iz druge strani pa delovanje živinskih zavarovalnic, če je zavarovalno ozemlje razsežno, kar je samo ob sebi želeti iz ekonomičnih ozirov, ni toliko uspešno kakor pri zavarovanju proti toči, kajti pri razsežnosti ozemlja je obtežena zadostna kontrola zavarovancev ter pomnožena nevarnost, da se vsled zanikernosti ali iz hudobnega namena prouzročujejo in množé izgube. Če se torej zaradi takih razmer morajo izdati bolj zapleteni zavarovalni pogoji, katerih preziranje prouzroči izgubo odškodnine, podana je s tem nesolidnim društvom posebno lepa prilika za zlorabo teh pogojev, sosebnostjo torej za samovoljno prikrajševanje ali odrekanje zahtevanih odškodnin; ravno v tem pa, ker se kmetski gospodarji bojé, da bi se take nepravilnosti vtegnili pripetiti in ker se je že večkrat dogodila taka zloraba, leži glavni vzrok, da se toliko gospodarjev ne more sprijazniti z zavarovanjem z živine.

V Avstriji ostalo je do sedaj prezuspešno vse prizadevanje za vpeljavo obligatornega z državnim zakonom vredenega živinskega zavarovanja, oziroma obligatornih deželnih zavarovanj živine.

Na podstavi § 41. splošnega avstrijskega zakona glede živinskih kug z dne 29. februarja 1880. l. nastali so na Tirolskem, Moravskem in Dolnjeavstrijskem deželni zakoni, in sicer na Tirolskem o ustanovitvi zaklada za živinske kuge v svrhu hitrejšega zatiranja pljučne kuge in smrkavosti; na Moravskem o povzdigi reje goveje ži-

vine, in zavarovanja goveje živine, in na Dolenjeavstrijskem o ustanovitvi zakladov za živinske kuge v svrhu hitrejšega zatiranja smrkavosti in vraničnega prisada kopitarjev, pljučne kuge, vraničnega prisada, perečega ognja in kužne pljučnice (tuberkuloze) pri govedih.

Ko je zadobil veljavnost zakon o zatiranju pljučne kuge za vso državo, stopili so iz veljavnosti deželni zakoni glede pljučne kuge, in to je na Moravskem dalo povod, da je bil deželni zakon popolnem razveljavljen, dočim so na Tirolskem določbe deželnega zakona glede smrkavosti ostali v veljavi; na Dolenjeavstrijskem pa so se pozneje namesto pljučne kuge s zakonom leta 1894. vsled poginjanja govedi za telečjo mrzlico prouzročene izgube privzela v zavarovanje.

Po zakonu za Tirolsko odškodovale so se v vseh slučajih štiri petine cenilne vrednosti ter se je zaklad za živinske kužne bolezni vzdrževal s pobiranjem po 1 krajcarja od vsake glave govedi, in po 6 kr., od vsakega konja.

Dolenjeavstrijski zakon odmerja odškodnino v vseh slučajih z osem desetimi cenilne vrednosti. Zaklad se ustanavlja s priklado, katero pobirajo občinska predstojništva, in sicer od konj po 10 kr., od govedi po 10—20 kr.

(Dalje sledi.)

Mojsterski tečaji za stavbene mizarje, krojače in čevljarje.

Po naročilu c. kr. trgovskega ministerstva priredi c. kr. tehnološki obrtni muzej na Dunaji tudi v letu 1898 mojsterske tečaje, in sicer za stavbene mizarje, za krojače in čevljarje. V tečaju za mizarje se bode poučevalo o delavnicah, o predložitvi proračunov in ponudb o tehnologiji pomočnih sredstev in o orodji in strojih za obdelovanje lesa. V tečajih za krojače in čevljarje se bo poučevalo s prikrojevanji, jemanji mere, izvrševanji krojnih vzorcev, izdelovanji čevljev s stroji in razun tega v vsih treh tečajih v strokovnem risanju, obrtnem knjigovodstvu in kalkulaciji. Tečaji za mizarje so štirikrat v letu in trajajo po 8 tednov. Oni za krojače in čevljarje so po štiri ali petkrat v letu in trajajo po 6 tednov. Za vsprejem v te tečaje morejo prositi mojstri in pomočniki, če jih priporoči občinski urad in zadruga ali kako strokovno društvo. Mojstri imajo prednost pred pomočniki. Starost prositeljev mora biti med 24. in 45. letom in morajo biti vojaščine prosti. Prošnje za vsprejem v tečaje je vložiti pri ravnateljstvu c. kr. tehnološkega obrtnega muzeja (Dunaj IX/2, Währingerstrasse 59). V prošnji se mora navesti starost, kako dolgo je prositelj že mojster ali pomočnik, v katero trgovsko in obrtniško zbornico je pristojen in v krajih, kjer ni železniške postaje, najbližjo železniško postajo. Pri prošnjah za čevljarski tečaj je navesti tudi občevalni jezik. Učnina znaša v tečajih za stavbene mizarje 40 gld. v onih za krojače in čevljarje 25 gld., vpisnina pa 2 gld. Manj premožnim se omogoči obisk tečajev z oproščenjem učnine in pode-

Kuba. — Te dni je vse evropsko časopisje pisalo o vojni mej Špansko in Zjedinjenimi državami. Konflikt je bil jako nevaren, a na srečo, so tako Španska kakor Zjedinjene države nekoliko odnehale in je upanje, da se ohrani mir.

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

(Dalje.)

Čeravno je ta zakon šele od 1892. l. dalje v veljavi, se je v dež. zboru vendar že o njem na široko razpravljalo ter so se čule tožbe, da zakon odškodnine dovoljuje za posamezne kužne bolezni, katere se pa po deželi nikakor ne razširjajo enakomerno; nasvetovalo se je celo, da se zakon razveljavi.

Dolenjeavstrijski zaklad za kužne bolezni pri goveji živini završen je bil 1895 leta sosebno zarad odškodnin za tuberkuloze s tako znatnim primanjkljajem, da se je moralo misliti na 200% zvišanje priklade za govedo.

Na Moravskem se je moral razveljaviti zakon gledé živinskih kužnih bolezni, ker je nastalo toliko pritožeb proti njemu, sosebno pa še proti uvrstitvi v nevarnostne razrede po davčnih okrajih.

Vsled teh skušenj treba je pač temeljito prevdarjati živinsko zavarovanje in kakor se je tudi moral stavljeni nasvet z veseljem pozdraviti, vendar deželni odbor s konkretnimi nasveti ne more stopiti pred visoko zbornico in to že ne z ozirom na lego naše dežele, ki meji na Hrvaško, od koder nam vedno preti nevarnost zatrosenja kužnih bolezni. Omenjena bodi tu prešičja kuga, ki se je od ondot zanesla v našo deželo. Če se ustanovi deželna živinska zavarovalnica, ne da bi tudi naše sosednje dežele imele take zavode, bilo bi to za našo deželo veliko nevarnost, da bi — če hočemo govoriti z besedami c. kr. sekcijškega svetnika Sperka, ki je v ministerstvu za notranje stvari poročevalec o zakonodajstvu za živinsko zdravstvo in ki je priznано jako izkušena in veljavna oseba na tem polji, — postala naša dežela razkladišče za vsake vrste najslabšega živinskega izvrška.

Dokler druge sosednje dežele ne ustanové živinskih zavarovalnic, ali bolje rečeno, dokler se v celi Avstriji ne vpelje zavarovanje živine, ustanoviti bi se dala deželna živinska zavarovalnica le z največjo previdnostjo in po temeljitem poizvedovanji.

Omenjeni veščak, sekcijški svetnik Sperk, izraža se glede zavarovanja proti živinskim boleznim v temle smislu: Zavarovanje živine ne more brez prisilne vpe-ljave nikdar dospeti do koristnega delovanja, ter mora biti urejeno tako, da se prilega vsakemu živinorejcu, bodisi kmetija v najvišjih hribih ali pa v najoddaljenejši dolini; zavarovanje mora biti priprosto, pripravno, kratko rečeno tako, da kmetskemu posestniku posameznih do-ločeb zavarovalnega zakona še celó poznati treba ni in vendar se ne bo, če išče le svojo pošteno korist, na no-

beno spodtikal. Sestaviti se mora kratek, kmetskemu prebivalstvu naklonjen zakon ter podjetje ne sme računati na dobiček.

Težavno je vprašanje, ali se naj ustanovi deželna ali državna zavarovalnica; vsekako ni priporočati ustanovitve posameznih deželnih zavarovalnic, da se s tem ne ustanové nabirališča za najslabši živinski izvršek. Še celo v toliko bi obstala vedno nevarnost za deželne zavarovalnice, kar se ne morejo braniti proti dovajanju takšne živine iz sosednjih dežel, vse jedno, če obstoji ondi taka zavarovalnica ali pa ne. Če bo vsaka dežela imela svojo lastno zavarovalnico, nastale bode zopet razlike, ki bodo merodajne za to, da se živina priganja tje, kjer se najboljša odškodnina plačuje. Na deželni meji ravno praviloma ni lahko mogoča dobra kontrola; izreči bi se moralo, da je vsakdo dolžan pravočasno naznaniti, kdaj bo prodal ali nakupil živino; to pa bi bilo obremenitev in velika nadlega za kmečke gospodarje. Za dovolitev odškodnine mora biti vse jedno, če se kaka živina pred kratkim ali pred več časom prignala iz kake druge dežele v državi, če le ni prišla iz inozemstva. Edino le državno zavarovanje omogoči, da živinsko zavarovanje dobro vspeva, da se živinski promet vrši prosto, brez sitnosti, nadlegovan s postranskimi stroški in brez zopernih kontrol. Ta velik smoter pa se more doseči le pôtom državnega zavarovanja. Enoten uspeh dosežemo le, ako imamo vedno pred očmi končni smoter vsega veterinarstva, namreč to, da se trajno zabranijo vse živinske kužne bolezni in da tako za svojo živino osiguramo neopoviran izvoz.

Vredno in zanimivo je, da se o tem vprašanji spozna misel c. kr. vlade, zato naj tukaj sledi priobčenje odgovora ministra za notranje stvari na dotično interpelacijo v seji poslanske zbornice leta 1894.

Poslanec Richter in tovariši stavili so do ministra sledečo interpelacijo:

„Hoče-li c. kr. vlada stopiti v dogovor z ogersko vlado zarad vpeljave obligatornega državnega zavarovanja živine v obeh državnih polovicah ter predložiti zakon, s katerim se ustanavljajo načela za ustanovitev zavez za živinsko zavarovanje v vseh kronovinah.“

Minister je na to odgovoril:

Ni dvoma, da bi ustanovitev obligatornega zavarovanja živine, ki bi se ozemsko kar največ mogoče na široko raztezalo, ki bi obsegalo kar največ vrst koristnih domačih živali in kolikor mogoče veliko bolezni in nevarnosti, katerim je podvržena živina, — ni dvoma torej, da bi tako zavarovanje imelo blagosodne nasledke za kmetijstvo.

V tem bi bilo zagotovljeno bistveno poroštvo za dobre živinsko-zdravstvene razmere, ker bi za kmečke gospodarje odpadel vsak povod prikrivanja nalezljivih živinskih bolezni in torej glavni vzrok razširjanja takih bolezni. Po okolnostih bilo bi zavarovanje tudi jako izdatno sredstvo, da se polagoma splošno zboljšajo plemenske razmere.

Končno bi se v tem našlo tudi sredstvo za zboljšanje zdravstvenih razmer ljudi, ker že po današnjem stanju vrednosti in človeškega spoznanja zdravstvene razmere za použitek služočih živalskih vrst prav znatno uplivajo na človeško zdravje, ter se sme reči, da se bo ta upliv še vedno večji spoznal.

Z ozirom na prvo, kakor tudi na tretje tu omenjenih stališč, kateri stališči v prvi vrsti tičete delokroga ministerstva za notranje stvari, bavilo se je isto že nekaj časa sem s proučenjem vprašanja obligatornega zavarovanja živine.

Ne more se dvomiti, da je pred vsem tehnična stran vprašanja, namreč določitev načel, po katerih naj bi se ustanovilo obligatorno zavarovanje živine, sploh jako težavna. Na posebno velike težavnosti pa naleti pri nas to vprašanje tudi v državnopravnem oziru.

Iz jedne strani bi bilo gotovo najbolj želeli ter bi se z relativno najmanjšo obtežitvijo živinorejcev izvršiti dalo, če bi se ustanovil državni zavarovalni zakon za živino ter bi se v obeh državnih polovicah moglo postopati po enakomernih načelih. Toda ne gleda na to, da bi imel tak zakon, kateremu se vsekako ne more odrekati civilnopravnega pomena, v prvi vrsti deželno-kulturni pomen ter bi se moral torej prištevati v kompetenco deželnih zborov, mora se pač vpoštevati tudi to, da se je tudi že do sedaj kompetenca deželnih zborov v tem smeri opetovano pripoznala, ker so bili zakoni za zavarovanje živine skleneni v tirolski, moravski in dolnjeavstrijski deželi.

(Konec sledi).

Kmetijstvo.

Poraba krav za vprego.

Po nekaterih krajih imajo posebno pri manjših kmetijah navado krave vpregati in z njimi opravljati lažja dela. Ta navada je v kmetijskem oziru opravičena, ker mali posestnik s tem popolnoma porablja kravo. Krava mu daje mleka, vrhu tega pa mu dela na polju in tako koristi dvojno. Njegovemu sosеду se krava smili za vprego in si raje kupi kakega slabega vola, da mu nadomestuje kravo pri delu. Bolje je vsekakor, če navadi kmet eno ali dve kravi dela in z njima opravlja poljska dela do jeseni, kakor pa, da si kupi za veliko delo o žetvi itd. kakega vola ali konja. Razume se pa, da s kravami ne sme neprenehoma delati kakor z voli, ker so slabotnejše od volov ter ne morejo neprestano delati.

Pri nas na Slovenskem ni ravno splošna navada, da bi delali s kravami. Pa zakaj ne? Ker je slovenski kmet, če ima toliko posestva, da mu ni treba kupovati žita, preveč prevzet in zasramuje revnejšega soseda, ki je primoran delati s kravami. Vsakdo spozna, da pri malih kmetijah konji niso na pravem mestu, a kmet mora imeti konja, dasi bi mu vol več koristil, kajti konj je kmetu bolj imeniten kakor vol. Jaz bi kmeta sodil tudi

po delavni živini. Bogat kmetovalec ima večkrat brez potrebe po dva ali več konj, ko naj bi jih imel le toliko, kolikor jih potrebuje za težka dela, katerih ne morejo opravljati voli. Srednje premožen kmet mora tudi imeti konja, in ko bi ga vprašal, zakaj redi namesto vola konja, ne bi vedal odgovoriti. Manjši kmet ima pa, ker mu ni mogoče rediti konja, vole za vprego, in le kočar je prisiljen s kravo opravljati poljska in vsa druga dela. Tukaj sem hotel le toliko povedati, da je poraba krav za vprego našim kmetom nečastna i sramostna in da krave vpregajo le tedaj, kadar sila kola lomi. Konje naj si le tedaj redimo, kadar imamo veliko opravil daleč od doma ter hočemo, da se hitro vrši to delo. V tem slučaju nam pa ni treba več konj, kakor jih ravno potrebujemo za to opravilo, kajti dokazano je, da nam konj, ako ne dela dosti, ne prinaša nič dobička. Kdor ima samo poljska opravila, ravnal bode bolje, ako si namesto konj redi vola, ker vol je za oranje sposobnejši kakor konj zraven tega pa manj stane zaradi cenejše in slabejše krme, torej mnogo več hasni.

Pridejo v letu časi, ko delavna živina nima nobene opravka, in vendar jo moramo krmiti v hlevih. Včasih je po več repov delavne živine brez dela: koliko stane to denarja, izračunil si je do sedaj le malokdo. Kmetije, ki nimajo celo leto dovolj opravka, ravnajo bolje, če imajo kolikor mogoče malo volov, konja pa nobenega; zraven naj rede po eno ali po več krav in naj vse zaporedoma rabijo za vprego. Marsikteri kmet bi dobro izhajal brez treh delavnih živalij, samo ob žetvi in ajdovi setvi je za dve preveč opravila, in za ta 2 si redi tretjega vola ali morebiti še celo konja. Krave bi mogle vsak drugi dan brez vse škode žito domov voziti, posebno pa vlačiti. Tako bi šlo delo prav hitro izpod rok, n kar bi kravam škodovalo delo, dobil bi kmet trikrat več pri delu.

Po velikih posestvih na Ogerskem vpregajo krave ob pomladanski setvi, ob žetvi in ob jesenski setvi dasi ne povsod, a vendar pri več grajščinah. Zakaj se sploh povsod to ne godi, je vzrok to, da se ogerska živina ne da rada vpregati ter mora po več ljudij pomagati, da jo vprežejo o jarem. Naša hribovska živina pa je tako krotka, da jo kmet sam lahko pripreže h kakemu volu.

Ako s kmetijskega stališča primerjamo vola in kravo s konjem, moramo prednost priznati prvima. Konj stane primerno več in se hitreje obrabi. Če si po nesreči prebije kolena ali se pokvari kako drugače, izgubi vso vrednost. Vol in krava se manj obrabita, in če sta mesnata, ju lahko vsak dan prodamo mesarju. Vzdrževanje konj stane veliko več kakor vzdrževanje goved; podkavanje, vprežna oprava, vse to pobere pri konjih veliko denarja, pri govedi pa skoro nič. Konjske krma je tudi mnogo dražja od goveje, ker dobiva konj več ali manj zrna, boljšega sena i. t. d. Konje naj redi samo oni, kdor mora blago naglo prevažati in daleč od svojega posestva, vsem drugim veliko bolje ugaja goved.

smrt. Kardici je izjavil, da ga je dovedlo do tega čina časopisje in javno mnenje, ki je kralja in politike proglasilo odgovornim za nesrečni izid grško-turske vojske. Princezinje Marije bi on ne bil umoril, Giorgis izjavlja, da je bilo orožje Kardicijevo in da je streljal v zrak.

Kuba. — Koliko se je prelilo krvi zaradi nesrečne Kube in še-le kaže, da bo tekla kri za pravice prebivalcev tega otoka. Da bi se razpor mej Španijo in Zjedinjenimi državami, ki je nastal zaradi Kube, poravnal, je malo upanja. Predsednik Zjedinjenih držav Mac Kinley in tudi španski prestol se za to močno trudita, a naroda obeh držav hočeta radikalneje rešitve tega vprašanja, hočeta vojake. Amerika zahteva popolno neodvisnost Kube, vojno premirje takoj in ustanovitev stalnega miru, amnestijo za vse ustaše in sprejetev vseh sklepov, katere dožene Amerika s Kubanci. Od tega je odvisen mir, če Španija sprejme te pogoje. Na to pa ni misliti, ker ta že iz narodnega ponosa nemore najmanje odjenjati glede zahtev na Kubi. Španija se močno pripravlja na boj, istotako Amerika. Slednja je zato na slabem, ker nima vojakov, ker v Ameriki in obvezne vojaške dolžnosti. Španiji pa nedostaje denarja. Španjci vsled tega pridno darujejo za vojne namene. Papež Leo XIII. se je ponudil obema državam svoje posredovanje. Se bo li dosegla obranitev miru, pokaže najbližja prihodnost.

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

(Konec.)

Določitev načel pôtom državnega zakona, na katerega podlagi bi se deželnim zakonodajstvom prepustila ustanovitev deželnih zakonov za živinsko zavarovanje, je istotako spojena s težavnostimi zaradi različnosti zadevnih razmer in pa, ker se je posebno treba ozirati na različnost obremenilne zmožnosti. Da se vsem tem težavnostim izognemo, treba je to vprašanje temeljito in dalje časa pretresovati. Vlada more toraj na to vprašanje le toliko odgovoriti, da bo to zadevo resno razmotrivala, da bo v tej zadevi pričeto proučenje nadaljevala ter da namerava v dogovor stopiti tudi z ogersko vlado, ki se vrh tega pri rešitvi tega vprašanja nima boriti skoraj z nikakimi državnopravnimi težavnostimi.

Iz te izjave se more posneti, da se c. kr. vlada vsaj pripravlja ustanoviti okvir državnega zakona, kakor se je to izvedelo tudi v krogih državnih poslancev.

Če uvažujemo vse ob kratkem navedene okolnosti ter se oziramo na dosedanje uspehe in skušnje glede živinskega zavarovanja, moramo pa vsej sili priti do sklepa, da se pri naših razmerah, (sosodstvo s hrvaško deželo) ne more prej ustanoviti deželna zavarovalnica za živino, dokler ni zagotovljeno povratno zavarovanje, ali pa dokler ni z državnim zakonom urejeno vprašanje živinskega zavarovanja ter vpeljano po posameznih deželah, in dokler ne bodo vse deželne zavarovalnice v državni zvezi imele svojega povratnega zavarovanja.

Ker je ogerska vlada dovršila že skoraj vsa pripravljala dela za ustanovitev živinske zavarovalnice in ker avstrijska vlada izvrševa dotično poizvedovanje ter

je isto že skoraj dognala, je vprašanje upravičeno, da se bo to vprašanje bržkone ugodno rešilo ter smatra deželni odbor za prav, da v tej zadevi nasvetuje sledečo resolucijo:

Visoki deželni zbor pripozna veliki pomen zavarovanja živine za uspešen razvoj te prevažne narodne imovine, ki reprezentuje v državi skoraj eno milijardo vrednosti ter pričakuje, da bo visoka c. kr. vlada čimpreje dognala svoje študije in načrte zakonov glede zavarovanja živine, katere je obljubila povodom odgovora interpelacije (poslancev Richterja in tovarišev) leta 1894., in po katerih bodo dana splošna načela za zavarovanje živine, da bodo posamezne kronovine po istih uredile in samostojno izvrševale zavarovanje, pri čemer pa bodo v državni zvezi, ki se ob enem ustanovi, mogle najti svoje povratno zavarovanje.

Že navedeni razkaz o škodah in izgubah vsled najnavadnejših in najnevarnejših živinskih kužnih boleznih v deželi nam predočuje, kolika izguba zadene vsako leto našo živinorejo. Največja je izguba pri prešičereji, ki pa je v pretečenem in letošnjem letu še znatno večja, kakor v prejšnjih letih, ker se je iz sosednje Hrvatske v našo deželo zatrosila prešičja kuga.

Da bi bil deželni zaklad za živinske kužne bolezni prava dobrota za kmete, katere zadene kuga, je pač očitno. Po opominu c. kr. kranjske kmetijske družbe nameraval je deželni odbor l. 1894. nasvetovati visokemu deželnemu zboru ustanovitev zaklada za živinske kužne bolezni za Kranjsko ter je že izdelal načrt dotičnega zakona. Po tem zakonu imela bi se v smislu že navedenega § 41. zakona z dné 29. februarja 1880., drž. zak. št. 35. ustanoviti zavarovalna zveza, da bi se iz njenih sredstev dajalo živinorejcem odškodovanje za izgubo živine vsled določenih kužnih boleznih. Dalje se nameravajo z omenjenim načrtom zakona kar najhitreje zatreti živinske kuge, ker bi žinorejci, če za izgubo živine dobivajo odškodnino, ne imeli več povoda, prikrivati obolenja svoje živine in bi bilo torej mogoče vnetje kuge zadušiti takoj spočetka. Omenjeni načrt zakona imel je v očeh skrb zoper sledeče kužne bolezni:

Smrkavost in vranični prisad pri konjih;
pljučnico pri govedih;
vranični prisad pri govedih;
pljučno kugo (tuberkulozo) pri govedih;
rdečico in vranični prisad pri prešičih.

Odškodnina bi se izplačevala, če posestnik živine po nasvetu komisije za kužne bolezni v svrhu hitrejšega zatiranja bolezni, okuženo ali kugosumno žival prepusti, da se takoj pokonča, ali pa če je poginila za vraničnim prisadom.

Prav tako bi se tudi odškodnina izplačala:

Za vsako govejo živino, pri kateri se pokaže, ko so jo zaklali, da je imela pljučno tuberkulozo; za vsakega prešiča, ki pogine vsled rdečice; za vsakega kopitarja, kateri ima dolgotrajen nosni nahod, pljučno infiltracijo (konjsko jetiko), vnetje mezgovnic ali žlez in pri katerih se je po izjavi uradnega živinozdravnika političnega oblastva

bati nevarnosti okužbe, oziroma da bi nastala smrkavost; za vsakega kopitarja in za vsako goved, ki pogine za vraničnim prisadom.

Po členu V. tega zakonovega načrta je bila visokost odškodnine določena na osem desetih cenilne vrednosti.

V namen pokritja stroškov za povračevanje škode določuje člen VIII, da v svrhu ustanovitve in vzdrževanja zaklada za živinske kuge pobirajo župani po naročilu politične okrajne oblasti v prvih treh mescih vsakega leta od vsake živine po stanji dne 1. januarija primerne pristojbine, in sicer:

a) za konje v starosti do 6 mesecev od vsakega 5 kr., čez 6 mesecev od vsakega 15 kr.,

b) za govedo v starosti do 6 mesecev 5 kr., od 6 mesecev dalje 10 kr.

Če pa zaklad ne zadostuje za poplačanje vgotovljenih odškodb, sme deželni zbor pristojbine primerno zvišati.

Kakor rečeno, je dotičen načrt zakona izgotovljen ter bi ga bil deželni odbor predložil visokemu deželnemu zboru v sklepanje, če bi lansko leto in letos hudo se razširjajoča in moreča prešičja kuga ne bila vzbudila v deželnem odboru pomislekov, kako zadostiti tako velikanskim izgubam, ne da bi se težke pristojbine naknadno nakladale živinskim posestnikom.

Če bi bilo povratno zavarovanje, bil bi deželni odbor vsekakor predložil ta nasvet, ker navedene pristojbine niso občutljive ter bi se s tem dosegel neprimerno velik dobiček, da bi se prvi kužni slučaj tako spčetka zatrl, s čemer pa bi se večkrat mogle odstraniti velikanske izgube.

V tem oziru pričakuje deželni odbor odločila in eventualno nadaljnega naloga, kako naj v tej zadevi dalje postopa ali pa takoj predloži dotičen načrt zakona.

Sedaj preostaja le še gledé zavarovanja proti požaru staviti visokemu deželnemu zboru primerne nasvete.

Deželni odbor predloži nabrano gradivo, in sicer od c. kr. statistične centralne komisije sestavljene izkaze o poškodbah po požarih na Kranjskem v dôbi od 1880. do 1895. leta, potem poročila o uspehih na Tirolskem, Solnograškem in Gornje Avstrijskem obstoječih deželnih zavarovalnic proti požaru in slednjič kataster poslopij na Kranjskem ter je mnenja, da bi visoki deželni zbor na podlagi tega gradiva mogel storiti svoje tozadevne načelne sklepe, da bo potem deželni odbor izvršil svoje daljne delo, namreč načrt pravil in projekt o denarnem gospodarjenju, za kar bo vsekako moral najeti zavarovalno tehnično, ne le teoretično, ampak tudi praktično izvežbano moč, ker tako podjetje takoj spčetka neobhodno potrebuje temeljito izvežbanega strokovnjaškega voditelja.

Deželni odbor torej nasvetuje:

Visoki deželni zbor izvoli to poročilo vzeti na znanje ter ga izročiti upravnemu odseku v pretres in poročanje.

Obrtnijske raznoterosti.

— Izvoz v Egipt. Avstrijsko-ogerska trgovska zbornica v Aleksandriji je v želji na kolikor mogoče primeren način naš trgovinski promet z Egiptom povzdigniti in razširiti sklenila svoj delokrog s tem povečati, da bode izdajala mesečna poročila z naslovom: „Izvestja o trgovini z Egiptom s posebnim ozirom na korist Avstrijsko-ogerske monarhije.“

Ta poročila bodo deloma v posebnih odstavkih, deloma v obsežnih statističkih podatkih vse obsegala, kar bode industrijskim in trgovinskim krogom naše domovine o egiptskih razmerah vedeti treba.

Razun tega je zbornica ustanovila poizvedovalno pisarno, katere namen bode z oziroma temeljito krajevno znanje na vsa vprašanja avstrijsko-ogerskih izvoznih tvrdk in korporacij natančno odgovarjati.

Prva številka omenjenih „Izvestij“ je že izšla in ima sledečo vsebino: Predgovor — Kreditne razmere v Egiptu — Poročila o najvažnejših izvoznih izdelkih — Občni podatki o uvozu — Trgovinska statistika — Borzni in menjični kurzi. Letna naročnina na Izvestja znaša 25 frankov v zlatu, odgovor na poizvedovalno vprašanje 5 frankov v zlatu, katera svota se mora ob enem z vprašanjem po poštni nakaznici vposlati.

Zbornica vabi vse one, ki imajo že zvezo z Egiptom, ali pa jo želijo imeti, da se naroče na „Izvestja“ in se poslužijo omenjene pisarne. Prvi snopič „Izvestij“ je vsakteremu na ogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— Strokovni učni tečaji za čevljarje v Ljubljani C. kr. tehnološki obrtni muzej na Dunaji ampak tudi drugod strokovne učne tečaje za čevljarje. Na prošnjo tukajšnje čevljarske zadruga priredi muzej tak tečaj tudi v Ljubljani. Tečaj se prične dne 12. aprila t. l. in bo trajal štiri tedne ter ga bo obiskovalo do 40 ljubljanskih čevljarjev. V tečaju se bo poučevalo v vseh važnih ročnih delih čevljarjev in sicer anatomiji noge, jemanji mere, o bolnih in nenormalnih nogah, vrezovanji vzorcev, strokovnem risanju, prikrojevanji, prirejevanji zgornjih delov in šivanji s stroji v kateri namen dovede strokovni učitelj s seboj tri šivalne stroje. Dopoludne bo poduk v posameznih delavnicah tečajnih obiskovalcev; popoludne je skupni poduk. Tekom tečaja napravljene vzorci in strokovna risanja ostanejo obiskovalcem kot nadaljni delavski pripomočki. — Ednak tečaj se bo najbrže vršil prihodnje leto tudi v Trzinu.

— Strokovni učni tečaji za obrtnike. Poleg strokovnih tečajev za čevljarje, krojače in stavbene mizarje, katere prireja c. kr. tehnološki obrtni muzej na Dunaji, ustanovil bo ta še letos tudi strokovne tečaje za stavbene ključničarje.

Oskrbovanje travnikov.

(Govoril T. Grah.)

Kmetijstvo je v širjem pomenu znanstvo, katero zahteva celega moža, kateri mora misliti od jutra do večera, od leta do leta, kako bi si svojo kmetijo bolje vredil, da bi več na njej pridelal, da bi mu prinesla več dobička. K temu torej ni dovolj, da posnema samo to, kar mu je enkrat oče pokazal, ampak za dobro gospodarjenje je potreba, da se ravna tudi po drugih, napredujočih izkušnjah in svetovnih razmerah.

Ljudje pravijo „svet se suče“, in res, to resnico naš kmet najbolj občuti, kajti ravno njemu se tako suče, da